

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripolitiikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Ehdotamme muotoilua:

"2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat Suomea vahvistavia ja yhdistäviä voimia, jotka inspiroivat rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen taide ja kulttuuripolitiikan sekä yhteiskunta-, sosiaali-, terveys- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa."

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kuvaukseen tavoitetila 1. Kulttuuri on muutosvoima toivomme lisättävän seuraavat:

Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä: mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa. Lisäksi on huomioitava taide ja kulttuuri osana huoltovarmuutta.

Kuvaukseen tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Lause "Kulttuuri on merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteollisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva. Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveystarpeita.

Kuvaukseen tavoitetila 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme seuraavaa lisäystä kuvaukseen: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoitetila 4:n Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa tavoite ei ole ymmärrettävä. Mikäli on kyse maakuvatyöstä ja kulttuuriviennistä eli ulkopoliitikasta, visioon on lisättävä myös ulkopoliittika aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [▪ Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. ▪ Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. ▪ Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Lisäksi "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Tanssin aluekeskukset ainoana 2000-luvulla kehitettynä nykyaikaisena taidekentän rakenteena toteuttavat jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueillaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

1. Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripolitiikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.
2. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea. Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittäviä taiteiden aloille.
3. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitystä voisi laajemmin hyödyntää selonteon taustamateriaalina. Selvityksen tiedot: Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekeskustoiminnan vaikuttavuudesta alan työllisyyteen ja työoloihin. YFI julkaisu.17. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-9807-3

Tiivistelmä näkemyksistä

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1. Aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyötyyppisten taidetoimijoiden potentiaali tulee tunnistaa ja tunnustaa suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uuden polven toimijoiden rahoitus ja rahoitusmekanismi on ratkaistava kestävästi. Tämä ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.

2. Taidemuodoista kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana perusopetuksesta lähtien.

3. Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Vrt Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, joka puuttuu taustamateriaalista puuttuu kokonaan.

4. Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Koulutuspolitiikka ja koulutuksen sisällöt ovat liian paljon työelämää jäljessä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät vastaa työelämän tarpeisiin.

5. Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025, eikä voinut sitoutua liitteessä mainittuun kokonaisuudistukseen. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

6. Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi."

Meska Sanna
Tanssin aluekeskusverkosto